

การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ

The Accounting for Financial Instruments and Its Effects Known for Businesses

พิมพาภรณ์ พึงบุญพานิชย์¹

Pimpaporn Pungboonpanich

Received: June 18, 2019

Revised: July 8, 2019

Accepted: July 9, 2019

บทคัดย่อ

ตลาดการเงินปัจจุบันมีเครื่องมือทางการเงิน (Financial instruments) จำนวนหลากหลายประเภทไว้ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารการเงิน ได้แก่ ตราสารทุน ตราสารหนี้ ตราสารอนุพันธ์ รวมถึงกองทุนรวม ซึ่งตราสารแต่ละประเภทมีลักษณะผลตอบแทนและความเสี่ยงที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้การบัญชียังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บทความวิชาการเรื่องนี้จึงได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจเพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นและเป็นสุขในยุคสังคมไร้เงินสด

ดังนั้น ผู้บริหารสมัยใหม่จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในตราสารการเงิน การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินในด้านต่างๆ อาทิ 1) การวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน 2) การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน 3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง 4) การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน 5) การจัดประเภทหนี้สินทางการเงินและทุนของกิจการ 6) การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน 7) การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และ 8) ผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ ตลอดจนแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

คำสำคัญ: การบัญชี เครื่องมือทางการเงิน ผลกระทบของเครื่องมือทางการเงิน

Abstract

Nowadays, there are various kinds of financial instruments in financial markets to keep and to meet the requirements of financial executives such as equity instruments, fixed-income securities, derivatives, including the financial funds. Each type of instruments has different return characteristics and risks. In addition, the accounting is also more complicated. The objectives of this article are to know and inform about the accounting for financial instruments and to find out the effects that should be known for businesses in order to make the peaceful and happy society in a cashless society era.

¹ อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
e-Mail: pimpu_pu@hotmail.com

Thus, the modern executives have to be omniscient and understand the financial documents, the accounting for financial instruments such as, 1) measurement of financial instruments, 2) recognition of loss from impairment of financial instruments, 3) the hedge accounting, 4) the listing for financial instruments, 5) classification of financial liabilities and capital of an enterprise, 6) payment of financial liabilities with equity securities, 7) data disclosure for financial instruments, and 8) the impact that should be known for business, as well as guidelines for preparing and Implementation of new rules.

Keywords: the accounting, financial instruments, impact of financial instruments

บทนำ (Introduction)

การบัญชี (Accounting) เป็นหัวใจสำคัญของทุกธุรกิจ การทำบัญชีมีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำบัญชีเพื่อให้ทราบฐานะที่แท้จริงขององค์กร เพื่อควบคุมการเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถวางนโยบายการเงิน การภาษีอากรให้ถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนเพื่อป้องกันความรั่วไหลในเรื่องการเงิน” (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559, น. 252-253) และถ้าในอนาคตการบัญชีเปลี่ยนไปเป็นยุคสังคมไร้เงินสด รูปแบบใหม่จะเป็นอย่างไร? ใครได้รับผลกระทบมากที่สุด?

การบัญชีในยุคสังคมไร้เงินสด (Cashless Society Era) เป็นสังคมที่ปราศจากเงินสดหรือไม่นิยมถือเงินสด อาจชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิตหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แทน ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสมาร์ตโฟนเพื่อชำระเงินได้โดยไม่ต้องพกเงินสด อย่างไรก็ตามทุกกิจการต้องการเงินเพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในการดำเนินงานของกิจการ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (2560, น. 3) ได้อธิบายไว้ว่ากิจการสามารถหาเงินทุนได้จาก 3 แหล่งหลัก ดังนี้ 1) เงินกู้จากสถาบันการเงิน 2) เงินทุนจากระดมทุนจากผู้ถือหุ้น และ 3) แหล่งเงินทุนภายในกิจการ ได้แก่ กำไรสะสมของกิจการ เงินทุนหมุนเวียนของกิจการ เป็นต้น ในช่วงเริ่มต้นของธุรกิจ กิจการอาจระดมทุนจากเจ้าของกิจการ และถ้าไม่พออาจกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เนื่องจากกิจการยังไม่มีกำไรสะสมจากการดำเนินงาน หรือมีกำไรสะสมแต่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และถ้าไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอีก กิจการอาจจำเป็นต้องจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมจากการขายหุ้น ดังนั้น ในช่วงนี้ผู้ถือหุ้นจะเข้ามามีส่วนสำคัญในการระดมเงินทุนให้กิจการสามารถขยายตัวและดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งการจะได้เงินทุนมานั้นต้องอาศัยเครื่องมือทางการเงินเข้ามาช่วยจัดการ ผู้บริหารธุรกิจจึงควรเข้าใจความหมาย และประเภทของเครื่องมือทางการเงินเพื่อการเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ความหมายและประเภทของเครื่องมือทางการเงิน

ความหมายของเครื่องมือทางการเงิน

วิเชษฐ์ โรจน์สุกาญจน์ และศิลปพร ศรีจันทพร (2561, น. 3) ได้ให้ความหมายของเครื่องมือทางการเงิน ไว้ว่า หมายถึง เอกสารสำคัญแสดงสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในการเป็นเจ้าของกิจการ สิทธิในการเป็นเจ้าหนี้ สิทธิที่จะซื้อหรือขายหลักทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเครื่องมือทางการเงินประกอบด้วยเอกสารสำคัญหลายประเภท โดยนักวิชาการได้แบ่งประเภทของเครื่องมือทางการเงินสรุปได้ดังนี้

ประเภทของเครื่องมือทางการเงิน

สันติ กิระนันท์ (2561) ได้แบ่งประเภทของเครื่องมือทางการเงิน เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือเพื่อการระดมทุน หมายถึง ตราสารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการ ได้แก่ ตราสารหนี้ (พันธบัตร หุ้นกู้ ตั๋วสัญญาใช้เงิน) ตราสารทุน (หุ้นสามัญ และหุ้นบุริมสิทธิ) และกองทุนรวม

2. เครื่องมือเพื่อการบริหารความเสี่ยง หมายถึง ตราสารที่ใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อบริหารความเสี่ยงทางการเงินของธุรกิจ ได้แก่ ตราสารอนุพันธ์ต่าง ๆ อาทิ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมาตรฐาน (futures contract) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่มาตรฐาน (forward) ตราสารสิทธิ (options) ตราสารแลกเปลี่ยน (swap) เป็นต้น

Table 1 Example: Financial Instruments

Financial Instruments	Advantage	The position of shareholders
1. ตราสารหนี้ เช่น พันธบัตร หุ้นกู้ ตั๋วสัญญาใช้เงิน	1. ดอกเบี้ย 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ	เจ้าหนี้กิจการ
2. ตราสารทุน เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ	1. เงินปันผล 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ 3. สิทธิในการบริหาร 4. สิทธิการซื้อหุ้นออกใหม่	เจ้าของกิจการ
3. ตราสารอนุพันธ์ เช่น futures, forward, options, swap, ใบสำคัญแสดงสิทธิการซื้อหุ้น (warrant)	1. ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่เหมาะสม อาทิ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย ความผันผวนจากราคาหุ้นหรือราคาสินค้า ตลอดจนโอกาสการผิดสัญญาของคู่สัญญา 2. สะท้อนราคาสินค้าในอนาคต 3. สามารถนำไปใช้ถ่วงเฉลี่ยความเสี่ยง (Hedging) 4. ไปใช้เก็งกำไร (Speculation) กรณี (warrant) 1. ผลต่างระหว่างราคาใช้สิทธิในการซื้อหุ้นกับราคาตลาด (ซื้อได้ในราคาพิเศษ) 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ	ผู้ลงทุนทั่วไป กรณี (warrant) ผู้ถือมีสิทธิในการจองซื้อหุ้นสามัญของบริษัท
4. กองทุนรวม / หน่วยลงทุน (unit trust)	1. เงินปันผล 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือหรือขายคืน	เจ้าของกองทุนรวม

ที่มา ประยุกต์มาจาก : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2561)

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 8-177) ได้กำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (Thai Financial Report Standard: TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน เช่น เงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ รวมทั้งเงินลงทุนประเภทต่าง ๆ 2) กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน และ 3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง ซึ่งการนำมาตราฐานฉบับนี้มาใช้จะส่งผลกระทบต่อทุกกิจการที่ถือสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเข้าใจในประเด็นทั้ง 3 ส่วน ดังนี้

1. การจัดประเภท และการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561) ได้กำหนด TFRS 9 ไว้ว่า กิจการจะต้องจัดประเภทและวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน โดยกิจการที่ถือสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น เงินให้สินเชื่อเงินลงทุน สินทรัพย์ตราสารอนุพันธ์ นั้น จะต้องพิจารณาจัดประเภทจากวัตถุประสงค์การถือครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) หลักทรัพย์เพื่อค้า หากถือไว้เพื่อเก็งกำไรในระยะสั้น จะวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน

(2) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เพื่อรับดอกเบี้ยและเงินต้นเมื่อครบกำหนด จะวัดด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย และปรับปรุงบัญชีโดยพิจารณาการด้อยค่า

(3) เงินลงทุนทั่วไป หากเป็นการลงทุนในหุ้นที่ไม่ได้ซื้อขายอยู่ในตลาด จะวัดด้วยราคาทุนที่ซื้อเข้ามา และปรับปรุงบัญชีโดยพิจารณาการด้อยค่า

(4) หลักทรัพย์เผื่อขาย หากถือไว้โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ตาม 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น จะวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income Items: OCI)

แต่ถ้ากิจการคำนึงถึงรูปแบบการบริหารสินทรัพย์ (Business model) และลักษณะของกระแสเงินสดที่จะได้รับ (cash flow characteristics) จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) หากถือสินทรัพย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเงินต้นคืน และรับดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นเท่านั้น จะต้องแสดงด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย

(2) หากถือสินทรัพย์โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับข้อ (1) จะต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI)

(3) หากถือสินทรัพย์โดยไม่เข้าเงื่อนไขตามข้อ (1) หรือ (2) หรือถือไว้เพื่อเก็งกำไรระยะสั้น จะต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน

1.1 การจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงิน หนี้สินทางการเงิน และทุนของกิจการ

เครื่องมือทางการเงิน ประกอบด้วย สัญญาใด ๆ ที่ทำให้กิจการหนึ่งมีสินทรัพย์ทางการเงิน และอีกกิจการหนึ่งมีหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุน ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2561) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

สินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง 1) เงินสด 2) ตราสารทุนของกิจการอื่น และ 3) สิทธิตามสัญญาที่จะรับเงินสดหรือสินทรัพย์นอกเหนือจากเงินสดจากกิจการอื่น หรือได้รับสิทธิที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงิน หรือหนี้สินทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ

หนี้สินทางการเงิน หมายถึง 1) ภาระผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบสินทรัพย์ทางการเงิน หรือภาระผูกพันตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ หรือหนี้สินทางการเงินที่จะทำให้กิจการเสียประโยชน์ และ 2) สัญญาที่จะชำระหรืออาจจะชำระสัญญาด้วยตราสารทุนของกิจการเอง

ตราสารทุน หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการภายหลังหักหนี้สินทั้งหมดของกิจการ

1.2 การวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน

กิจการรับรู้รายการสินทรัพย์ทางการเงิน โดยการจัดประเภทของสินทรัพย์ทางการเงินตามลักษณะของกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ของกิจการ ดังนี้

1. ราคาทุนตัดจำหน่าย – สินทรัพย์ทางการเงินจะวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อดังต่อไปนี้

(1) กิจการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินนั้น ตามรูปแบบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา และ

(2) ข้อกำหนดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งทำให้เกิดกระแสเงินสดซึ่งเป็นการจ่ายเพียงเงินต้นและดอกเบี้ยจากยอดคงเหลือของเงินต้นในวันที่กำหนดไว้

2. มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น – สินทรัพย์ทางการเงินที่ได้รับการจัดประเภทและวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อเมื่อกิจการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินนั้นตามรูปแบบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขายสินทรัพย์ทางการเงิน

3. มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน – สินทรัพย์ทางการเงินที่มีได้ถือไว้เพื่อทั้งสองรูปแบบธุรกิจข้างต้นแล้วนั้น ต้องวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน เฉพาะเมื่อกิจการเปลี่ยนแปลงรูปแบบธุรกิจในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงิน กิจการต้องจัดประเภทรายการใหม่สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด

1.3 การวัดมูลค่าหนี้สินทางการเงิน

หนี้สินทางการเงินทั้งหมดให้วัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ยกเว้นหนี้สินทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านบัญชีกำไรหรือขาดทุน หนี้สินดังกล่าวรวมถึงหนี้สินอนุพันธ์ (ไม่รวมถึงหนี้สินอนุพันธ์ที่เป็นสัญญาค้ำประกันทางการเงิน หรือที่ได้รับการกำหนดให้เป็นเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลในการป้องกันความเสี่ยง) หนี้สินอื่นที่ถือไว้เพื่อค้า และหนี้สินที่กิจการเลือกกำหนดให้วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านบัญชีกำไรหรือขาดทุน

1.4 ทางเลือกในการวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม

กิจการอาจเลือกให้รับรู้สินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงิน ณ วันที่มีการรับรู้รายการเมื่อเริ่มแรก โดยวัดมูลค่าด้วยวิธีราคาทุนตัดจำหน่าย หรือมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไปเป็นการวัดมูลค่าด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนแทนแล้ว จะไม่สามารถยกเลิกได้ ซึ่งการ

เลือกวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวจะช่วยขจัดหรือลดความไม่สอดคล้องของการวัดมูลค่าหรือการรับรู้รายการอย่างมีนัยสำคัญ หรือเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากขึ้น

2. กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 117-132) ได้กำหนดใน TFRS 9 ไว้ว่าการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินให้รับรู้เป็นลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อมีการซื้อหรือการได้รับเครื่องมือทางการเงิน กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 12 เดือนข้างหน้า (12-month expected credit losses) ในกำไรหรือขาดทุน พร้อมกับการรับรู้บัญชีค่าเผื่อผลขาดทุน การรับรู้ดังกล่าวถือเป็นการรับรู้ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเริ่มแรก สำหรับสินทรัพย์ทางการเงิน ดอกเบี้ยรับคำนวณจากมูลค่าตามบัญชีขั้นต้น (gross carrying amount) (โดยไม่มีการปรับลดผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น)

ขั้นที่ 2 เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีความเสี่ยงสูง กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุของสินทรัพย์ทางการเงินเต็มจำนวน (full lifetime expected credit losses) ในงบกำไรหรือขาดทุน ส่วนดอกเบี้ยรับคำนวณเช่นเดียวกับขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงินเพิ่มขึ้นจนถึงจุดที่พิจารณาได้ว่าการด้อยค่าด้านเครดิตขึ้น (credit-impaired) ดอกเบี้ยรับคำนวณจากราคาทุนตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ทางการเงิน (Amortized cost) (โดยใช้มูลค่าตามบัญชีขั้นต้นปรับลดด้วยค่าเผื่อผลขาดทุน) สินทรัพย์ทางการเงินในขั้นนี้ให้มีการพิจารณาเป็นแต่ละรายการ ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุนั้นจะถูกรับรู้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินนั้น

3. การบัญชีป้องกันความเสี่ยง

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลกระทบในงบการเงิน ซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรม การบริหารความเสี่ยงของกิจการที่ใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการฐานะทางการเงินที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้นๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน หรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งกิจการที่ปฏิบัติอาจกำหนดความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงระหว่างเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง และรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง สำหรับความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงที่เข้าเงื่อนไขของ TFRS 9 กิจการต้องถือปฏิบัติกับผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงตามข้อกำหนดที่มีลักษณะพิเศษของ TFRS 9 โดย TFRS 9 ได้ระบุความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงเป็น 3 ประเภทและให้ข้อกำหนดที่มีลักษณะพิเศษตามแต่ละประเภท ดังนี้

3.1. การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะการเงินต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้ว หรือสัญญาผูกมัดที่ยังไม่รับรู้รายการ หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้น อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งและมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

3.2. การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะการเงินต่อความผันผวนของกระแสเงินสด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้ว (เช่น การจ่ายชำระดอกเบี้ยในอนาคตทั้งหมดหรือบางส่วนของหนี้สินที่มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัว) หรือรายการที่คาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแนในระดับสูงมาก หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้น และมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

3.3. การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิของหน่วยงานต่างประเทศตามที่นิยามไว้ในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 (ปรับปรุง 2561) เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เมื่อมีการประกาศใช้)

ตัวอย่าง บริษัท ไฟทอง จำกัด มีสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงานเป็นสกุลเงินบาท โดยมีรายการค้า ดังนี้ วันที่ 1 ตุลาคม 25x1 กิจการทำสัญญาผูกมัดกับผู้ขายในประเทศสหรัฐอเมริกาว่าจะซื้อเครื่องจักรเพื่อนำมาใช้ผลิตสินค้า โดยทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งจะซื้อเงินจำนวน 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ณ วันที่ 1 เมษายน 25x2 ที่อัตราแลกเปลี่ยน 36.35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ วันที่ 1 เมษายน 25x2 ผู้ขายส่งมอบเครื่องจักรให้ โดยมีราคาซื้อขายตามสัญญาเท่ากับ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ

Table 2 All Exchange Rate and Fair Value at relate

Date	Exchange Rate Immediately (฿ : US\$)	Exchange Rate in Advance (฿ : US\$)	Fair Value of Promise to Sell the foreign Currency in Advance (Baht)
1 ตุลาคม 25x1	36.30	36.35	0
31 ธันวาคม 25x1	36.37	N/A	20,000 ¹
1 เมษายน 25x2	36.40	36.35	50,000 ²

¹ 20,000 เกิดจาก 1,000,000 * (36.37 – 36.35 = 0.02)

² 50,000 เกิดจาก 1,000,000 * (36.37 – 36.35 = 0.02)

สมมติว่าการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงครบทุกข้อ

Table 3 The recording in general journal as follows

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
1 ตุลาคม 25x1	ไม่มีรายการบัญชี เนื่องจากยังไม่มี การรับรู้ สัญญาผูกมัด และสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ามีมูลค่ายุติธรรมเท่ากับศูนย์			ไม่มีรายการบัญชี เนื่องจากยังไม่มี การรับรู้ สัญญาผูกมัด และสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ามีมูลค่ายุติธรรมเท่ากับศูนย์		

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
31 ธันวาคม 25x1	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต กำไรจากการ ป้องกันความเสี่ยง (กำไรหรือขาดทุน)	20,000	20,000	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น)	20,000	20,000
	รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญา ซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า การเปลี่ยนแปลง ในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรหรือขาดทุน			รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญา ซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า การเปลี่ยนแปลงใน มูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น		
31 ธันวาคม 25x1	เดบิต ขาดทุนจาก อัตราแลกเปลี่ยน (กำไรหรือขาดทุน) เครดิต สัญญา ผูกมัด**	20,000	20,000	ไม่บันทึกรายการค้า		
	รับรู้มูลค่ายุติธรรมของสัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้รับรู้ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรม ของสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า					
1 เมษายน 25x2	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต กำไร จากการป้องกัน ความเสี่ยง (กำไร หรือขาดทุน)	30,000	30,000	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่นๆ)	30,000	30,000
	ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้า (50,000-20,000) การ เปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรหรือ ขาดทุน			ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้า (50,000-20,000) การ เปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไร ขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น		

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
1 เมษายน 25x2	เดบิต ขาดทุนจาก อัตราแลกเปลี่ยน (กำไรหรือ ขาดทุน) เครดิต สัญญา ผูกมัด**	30,000	30,000	ไม่บันทึกรายการค้า		
	ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้ รับรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมูลค่า ยุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า					
1 เมษายน 25x2	เดบิต เงินสด เครดิต สัญญาซื้อ เงินตราต่าง ประเทศล่วงหน้า*	50,000	50,000	เดบิต เงินสด เครดิต สัญญาซื้อ เงินตราต่าง ประเทศล่วงหน้า*	50,000	50,000
	รับรู้รายการจ่ายชำระสุทธิสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้าเป็นเงินสด			รับรู้รายการจ่ายชำระสุทธิสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้าเป็นเงินสด		
1 เมษายน 25x2	เดบิต เครื่องจักร เครดิต เงินสด	36,400,000	36,400,000	เดบิต เครื่องจักร เครดิต เงินสด	36,400,000	36,400,000
	ชำระค่าเครื่องจักรตามสัญญาผูกมัดที่อัตรา แลกเปลี่ยนทันที ณ วันที่ 1 เมษายน 25x2 (1,000,000 × 36.40)					
1 เมษายน 25x2	เดบิต สัญญา ผูกมัด**	50,000		เดบิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น)	50,000	
	เครดิต เครื่องจักร		50,000	เครดิต เครื่องจักร		50,000
	รับรู้ผลกำไรจากการป้องกันความเสี่ยงของ สัญญาผูกมัดเป็นส่วนปรับปรุงมูลค่าตามบัญชี เริ่มแรกของสินทรัพย์ที่ได้มา			รับรู้ผลกำไรจากการป้องกันความเสี่ยงของสัญญา ผูกมัดเป็นส่วนปรับปรุงมูลค่าตามบัญชีเริ่มแรก ของสินทรัพย์ที่ได้มา		

* เป็นชื่อบัญชีจัดอยู่ในหมวดสินทรัพย์

** เป็นชื่อบัญชีจัดอยู่ในหมวดหนี้สิน

ผลรวมของรายการบัญชีข้างต้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการป้องกันความเสี่ยงที่กิจการ
กำหนดไว้ คือ กิจการได้กำหนดจำนวนกระแสเงินสดที่ต้องจ่ายเพื่อซื้อเครื่องจักรเป็นจำนวนเงินบาท
คงที่ ที่มูลค่า 36,350,000 บาท

Table 4 Summary in general journal as follows

Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
เดบิต เครื่องจักร	36,350,000		เดบิต เครื่องจักร	36,350,000	
เครดิต เงินสด		36,350,000	เครดิต เงินสด		36,350,000

ทั้งวิธี Fair Value Hedge และวิธี Cash Flow Hedge จะบันทึกบัญชีสุดท้ายเหมือนกัน จะต่างกันในช่วงของกระบวนการระหว่างทางเท่านั้น

การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 117-132) ได้กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินไว้เป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากกิจการต้องกันเงินสำรองจากการให้กู้ยืมเงิน และตั้งประมาณการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เรื่อง การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินเดิม (International Accounting Standard: IAS 39) ที่กำหนดให้กันเงินสำรองเมื่อมีข้อบ่งชี้การด้อยค่าเกิดขึ้น

การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 9) ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 (TAS 32) เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน ได้ระบุวิธีแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน การรับรู้รายการและการวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินให้เป็นไปตาม TFRS 9 และ TFRS 7 ตามลำดับ

สำหรับการแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินสามารถจัดประเภทได้เป็นสินทรัพย์ทางการเงินหนี้สินทางการเงิน และตราสารทุน ความแตกต่างระหว่างหนี้สินทางการเงินและตราสารทุนขึ้นอยู่กับ การที่กิจการมีภาระผูกพันที่จะต้องนำส่งเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นหรือไม่ อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อยกเว้นที่นำมาปฏิบัติในบางกรณี เมื่อรายการนั้นจะได้รับการชำระด้วยหุ้นของผู้ออก การจัดประเภทรายการขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นที่ออกกว่าเป็นจำนวนคงที่หรือผันแปร

เครื่องมือทางการเงินแบบผสม เช่น หุ้นกู้แปลงสภาพจะได้รับการแบ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นส่วนของเจ้าของและหนี้สิน เมื่อมีการออกตราสาร องค์ประกอบที่เป็นส่วนของเจ้าของจะวัดมูลค่าตามผลต่างระหว่างมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแบบผสมและมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบที่เป็นส่วนของหนี้สิน สินทรัพย์ทางการเงิน และหนี้สินทางการเงินจะได้รับการหักกลบต่อเมื่อกิจการมีสิทธิตามกฎหมายในการนำจำนวนที่รับรู้มาหักกลบลบหนี้กัน และมีความตั้งใจที่จะจ่ายชำระจำนวนที่รับรู้ไว้ด้วยยอดสุทธิ หรือตั้งใจที่จะรับประโยชน์จากสินทรัพย์และชำระหนี้สินในเวลาเดียวกัน

การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 4-5) ได้กำหนดการตีความมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 19 (TFRIC 19) เรื่อง การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน ได้ระบุถึง

กรณีที่ถูกหนึ่ออกตราสารทุนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้สินทางการเงิน ลูกหนี้ต้องตัดรายการหนี้สินทางการเงินเท่ากับยอดเงินที่ชำระ โดยลูกหนี้ต้องวัดมูลค่าตราสารทุนที่ออกให้แก่เจ้าหนี้ด้วยมูลค่ายุติธรรม (หรือมูลค่าของตราสารหนี้ที่ชำระ ในกรณีที่มูลค่ายุติธรรมไม่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ) ลูกหนี้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุนด้วยผลต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินทางการเงินที่ชำระ และมูลค่าของตราสารทุนที่ออก

การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 6) ได้กำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 (TFRS 7) เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินไว้ว่า กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินได้ถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. ความมีนัยสำคัญของตราสารทางการเงินต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ
2. ลักษณะและระดับของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากตราสารทางการเงินที่กิจการลงทุนระหว่างรอบระยะเวลารายงาน และ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน ตลอดจนแนวทางการบริหารความเสี่ยงในตราสารทางการเงิน โดยการเปิดเผยข้อมูลในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ นโยบาย และกระบวนการของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว ส่วนการเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความเสี่ยงต่าง ๆ ที่กิจการเผชิญอยู่ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการมีนัยสำคัญของตราสารทางการเงินและลักษณะความเสี่ยง ตลอดจนระดับความเสี่ยง แสดงให้เห็นภาพรวมของกิจการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงินและฐานะการเงินต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว

มาตรฐานการรายงานฉบับนี้ให้ถือปฏิบัติกับทุกกิจการ ไม่ว่าจะเป็นกิจการที่มีตราสารทางการเงินจำนวนน้อยรายการ (เช่น กิจการประเภทผู้ผลิต ซึ่งมีเครื่องมือทางการเงินเพียงเงินสด ลูกหนี้การค้า และเจ้าหนี้การค้า) ตลอดจนกิจการที่มีตราสารทางการเงินในจำนวนมากรายการ (เช่น สถาบันการเงินซึ่งสินทรัพย์และหนี้สินส่วนใหญ่เป็นตราสารทางการเงิน)

ผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561) ได้กำหนดว่ามาตรฐานการรายงานทางการเงินในกลุ่มเครื่องมือทางการเงิน ทั้ง 5 ฉบับ ได้แก่ TFRS 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน TFRS 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน TAS 32 เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน TFRIC 16 เรื่อง การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ และ TFRIC 19 เรื่อง การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2563 โดยสามารถถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้ได้ (Early adoption) ทั้งนี้อนุญาตให้ถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป นอกจากนี้ สันสิริ ทังสมบัติ (2561) ได้อธิบายผลกระทบต่อธุรกิจพอสรุปได้ดังนี้

1. ในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งสถาบันทางการเงินจะได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก โดยกิจการต้องกันเงินสำรองจากการให้กู้ยืมเงินและต้องมี

การพิจารณาตั้งประมาณการด้อยค่าในวันแรกที่เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน ยกตัวอย่างเช่น หากกิจการประเมินว่าเครื่องมือทางการเงินใดมีความเสี่ยงสูงอย่างมีนัยสำคัญ กิจการจะต้องพิจารณาตั้งสำรองการด้อยค่านับจากวันแรกที่เกิดสินทรัพย์ทางการเงินจนถึงวันครบกำหนดเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ธุรกิจย่อมได้รับผลกระทบทั้งด้านการเงิน และผลการดำเนินงาน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวที่เห็นได้ชัดเจนคือ การตั้งสำรองผลขาดทุนจากการด้อยค่าจะเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ผลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของกิจการจะลดลง เพราะกิจการจะมีการตั้งสำรองการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีการรับรู้สินทรัพย์ทางการเงิน

2. จากการสำรองการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีการรับรู้การเกิดสินทรัพย์ทางการเงิน ส่งผลให้เกิดขึ้นทุนสินทรัพย์ทางการเงินสูงขึ้น หรืออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น เนื่องจากธุรกิจจะต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายใหม่ในการกำหนดกลยุทธ์การตั้งราคาเครื่องมือทางการเงิน เพราะถ้าไม่ทำเช่นนี้ อัตราดอกเบี้ยที่ธุรกิจคาดว่าจะได้รับจะลดลงอย่างแน่นอน รวมไปถึงความเป็นไปได้ที่จะต้องกันสำรองเงินเพิ่มขึ้นในกรณีที่ยอดเงินสินทรัพย์ทางการเงินมีความเสี่ยงสูงขึ้นในภายหลัง
3. ทุกธุรกิจที่มีบัญชีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ หรือเงินสำรองที่ถูกตั้งขึ้นสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อใช้หักภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม TFRS 9 ได้ แต่สำหรับกิจการประเภทสถาบันการเงิน กรมสรรพากรยังไม่ได้มีประกาศหรือคำสั่งว่าจัดเป็นค่าใช้จ่ายทางภาษีได้หรือไม่ จึงต้องติดตามจากกรมสรรพากรต่อไป
4. ศุภมัทนา โสภณรัตน์โกศล (2559) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อทุกธุรกิจในประเด็นการจัดประเภทและการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ส่งผลกระทบที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่
 - 1) ผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งจะมีผลผันผวนมาก เนื่องจากธุรกิจต้องแสดงเงินลงทุนทั่วไปด้วยมูลค่ายุติธรรม ซึ่งจากเดิมแสดงด้วยราคาทุนที่ซื้อมา
 - 2) ผลกระทบที่อาจมีต่อระบบงาน ฐานข้อมูล และนโยบายต่างๆ ซึ่งธุรกิจอาจต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้รองรับการจัดประเภทและการวัดมูลค่าตาม TFRS 9 เพื่อรองรับการจัดประเภทเงินลงทุนให้สะท้อนการบริหารสินทรัพย์ (Business model) และลักษณะของกระแสเงินสด (Cash flow characteristics) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest Rate: EIR) ตลอดจนอาจต้องมีการปรับปรุงนโยบายการลงทุนให้สอดคล้องกับข้อกำหนดใหม่

แนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

วารุณี อินวันนา (2561) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ไปใช้ปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน ควรต้องทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน การสร้างรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การวิเคราะห์การแยกตราสารอนุพันธ์ต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกลุ่มเครื่องมือทางการเงิน
2. การคำนวณผลการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน เช่น ควรต้องจัดทำเครื่องมือในการคำนวณผลขาดทุนจากการด้อยค่าสำหรับลูกค้าทุกกลุ่ม

3. การบัญชีป้องกันความเสี่ยง ควรต้องจัดทำกลยุทธ์ป้องกันความเสี่ยงทั้งในมูลค่ายุติธรรม และการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด

การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน บุคลากรฝ่ายการเงินของธุรกิจควรมีความรู้ความเข้าใจ ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 นี้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดทำรายงาน แสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่สะท้อนความเป็นจริงในปัจจุบัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

เครื่องมือทางการเงินมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับธุรกิจและระดับประเทศเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ ล้วนเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถช่วยระดมเงินทุนและช่วยบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการขยายตัวของธุรกิจ อันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารสมัยใหม่จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงิน การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินในด้านต่างๆ อาทิ การวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน การบัญชีป้องกันความเสี่ยง การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน การจัดประเภทหนี้สินทางการเงินและทุนของกิจการ การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ ตลอดจนแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดวิธีปฏิบัติให้ง่ายขึ้นสำหรับการนำมาปฏิบัติใช้ในช่วงแรก เช่น ลดการเปิดเผยข้อมูลบางอย่างในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น เนื่องจากมีรายละเอียดซับซ้อนเป็นอย่างมาก
2. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินแก่ผู้ทำบัญชีร่วมกับผู้สอบบัญชี และหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อให้เห็นสอดคล้องกันถึงวิธีการบันทึกบัญชี รูปแบบงบการเงิน และระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2561). *กว่าจะมาเป็น TFRS 9*, สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561. https://www.dbd.go.th/download/article/article_20180925160805.pdf.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *ทัศนะทางเศรษฐกิจ ป่วย อังภากรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี อินวันนา. (2561). *6 ผลกระทบบัญชีใหม่*, สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561. <https://www.posttoday.com/finance/insurance/533455>.

- วิเชษฐ์ โจนสุกาญจน และ ศิลพร ศรีจันเพชร. (2561). การบัญชี เครื่องมือทางการเงิน. กรุงเทพฯ: หจก. ทีพีเอน เพรส.
- ศุภมัทนา ไสยรัตนโกสิน. (2559). พลิกโฉม...การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ตอนที่ 2 การจัดประเภท และการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน, สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2561. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_22Jun2016.aspx.
- ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน. (2560). ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลาดทุน : ตราสารทั่วไป หลักสูตรผู้แนะนำการลงทุนตราสารทั่วไป. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). สรุปประเด็นสำคัญร่างมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการรายงานทางการเงิน และแนวปฏิบัติทางการบัญชี, สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561. <http://www.fap.or.th/Article/Detail/89381>.
- สันติ กิระนันท์. (2561). เครื่องมือทางการเงิน, สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561. <https://santikiran.wordpress.com/2013/05/13/%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%99/>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2561). เศรษฐศาสตร์น่ารู้, สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561. <http://www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO36.htm>.
- สินสิริ ทังสมบัติ. (2561). ‘TFRS 9’ มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับใหม่ ...ผลกระทบที่ควรรู้, สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2561. <http://www.efinancethai.com/MoneyStrategist/MoneyStrategistMain.aspx?release=y&id=1007>.